

Minister-President
Minister van Algemene Zaken

> Retouradres Postbus 20001 2500 EA Den Haag

Aan de Voorzitter van
de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Minister-President

Binnenhof 19
2513 AA Den Haag
Postbus 20001
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie

3721287

Datum 6 september 2013

Hierbij bied ik u een verslag aan van mijn bezoek aan de landen Aruba, Curacao, Sint Maarten en de openbare lichamen Bonaire, St. Eustatius en Saba.

DE MINISTER-PRESIDENT,
Minister van Algemene Zaken,

Mark Rutte

Verslag van het bezoek aan Aruba, Curacao, Sint Maarten, Bonaire, Sint Eustatius en Saba van minister-president Rutte met een economische missie (13 juli tot en met 20 juli 2013)

1. Algemeen

Van zaterdag 13 juli tot en met zaterdag 20 juli 2013 heeft de minister-president, minister van Algemene Zaken, tevens voorzitter van de raad van ministers van het Koninkrijk, een kennismakingsbezoek gebracht aan de landen van het Koninkrijk Aruba, Curacao en Sint Maarten alsmede aan de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Dit was tevens het eerste bezoek van een minister-president van het land Nederland aan de zes eilanden na de staatkundige herinrichting van het Koninkrijk waartoe is besloten op 10 oktober 2010. Het kennismakingsbezoek van minister-president Rutte, ambtelijk ondersteund door twee medewerkers van het ministerie van Algemene Zaken, een medewerker van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en in de drie landen door de Vertegenwoordiger van Nederland, ging vergezeld van een economische missie. Deze handelsdelegatie bestond uit vertegenwoordigers van verschillende Nederlandse bedrijven die werd geleid door de directeur-generaal voor de buitenlandse economische betrekkingen van het ministerie van Buitenlandse Zaken en waaraan tevens de heer H. Biesheuvel deelnam, voorzitter van MKB Nederland. Vrijwel alle vertegenwoordigers van het bedrijfsleven namen deel aan het bezoek aan de drie Benedenwindse eilanden en enkelen tevens aan het bezoek aan de drie Bovenwindse eilanden. De economische missie stond in het teken van de verkenning van mogelijkheden die het Koninkrijk biedt om gezamenlijk werkgelegenheid, economische groei en handel voor de landen van het Koninkrijk te bevorderen. Het samengaan van het kennismakingsbezoek met een economische missie is op de zes eilanden positief ontvangen.

De minister-president heeft op de zes eilanden gesprekken gevoerd met politieke ambtsdragers uit bestuur en volksvertegenwoordiging, bezoeken gebracht aan maatschappelijk relevante projecten en met de economische missie deelgenomen aan bezoeken en besprekingen met het lokale bedrijfsleven.

In de drie landen en op Bonaire en Sint Eustatius vonden een of meer bijeenkomsten plaats waarbij de minister-president en de economische missie gebruik maakten van de geboden gelegenheid om ook informeel kennis te maken met leden van het kabinet respectievelijk het bestuurscollege en vertegenwoordigers van het lokale bedrijfsleven.

In de gesprekken van de minister-president met de politieke ambtsdragers van de drie landen, onderscheidenlijk de gouverneur, de minister-president, het kabinet en de Staten, heeft hij telkens de stand van zaken met betrekking tot de openbare financiën en de deugdelijkheid van bestuur aan de orde gesteld en zijn daarnaast thema's als economie, toerisme, onderwijs, jeugd en zorg aan de orde gekomen. De gesprekken van de minister-president met politieke ambtsdragers in de drie openbare lichamen, onderscheidenlijk de gezaghebber, het bestuurscollege en (alleen op Bonaire) de eilandsraad, richtten zich op de verworvenheden als gevolg van de nieuwe status van deze eilanden, de voorbereiding van ontwikkelingsplannen en het belang van beperking van onnodige regelgeving en handhaving van legislatieve luwte. Op elk van de zes eilanden heeft de minister-president tijdens openbare en besloten bijeenkomsten kenbaar gemaakt dat met de staatkundige herinrichting van 10 oktober 2010 voor het kabinet, behoudens de uitvoering van de evaluatiebepalingen in (rijks)wetgeving, een definitieve regeling is getroffen voor de financiële en statutaire verhoudingen, afgezien van de medewerking van Nederland aan een verzoek van bestuur en volksvertegenwoordiging van een of meer van de eilanden om, conform de bepalingen van het volkenrecht, het Koninkrijk te verlaten. Tevens heeft de minister-president tijdens verschillende bijeenkomsten op meerdere eilanden toegelicht dat het kabinet op basis van het regeerakkoord beziet welk

standpunt het inneemt ten aanzien van het initiatiefvoorstel van een lid van de Tweede Kamer inzake een regeling voor de toelating van Antillianen tot Nederland.

Hierna volgt per eiland een beknopt verslag van het bezoek van de minister-president met zijn ambtelijke delegatie, met inbegrip van de gezamenlijk met de economische missie ondernomen activiteiten, gevolgd door een overzicht van het bezoek van de economische missie en de hierdoor geïdentificeerde terreinen voor mogelijke economische samenwerking.

2. Bezoek minister-president

Aruba (13 -15 juli)

De verkiezingen voor de Staten van Aruba vinden plaats in september 2013. De minister-president heeft onder meer tijdens zijn ontmoeting met de voorzitters van fracties van de Staten, onder wie de lijsttrekkers van enkele partijen, duidelijk gemaakt dat hij ten aanzien van de verkiezingen geen standpunt wenste in te nemen.

Tijdens een bijeenkomst met de minister-president, zijn ambtelijke delegatie en de economische missie gaf de minister-president van Aruba met zijn kabinet een toelichting op het economisch beleid, met name op de ontwikkeling van de functie van Aruba als “hub” met toegang tot de markten van Zuid- en Midden-Amerika en, mede als kenniseconomie, op de bevordering van duurzame energie.

De minister-president bezocht, als onderdeel van een rondrit, met toelichting van de Kamer van Koophandel, die mede door San Nicolas en langs de raffinaderij en haven voerde, tezamen met de economische missie verschillende, voor het bedrijfsleven interessante locaties. Met zijn ambtelijke delegatie liet de minister-president zich op de vestiging van de Kustwacht informeren over de relevante ontwikkelingen bij deze organisatie ten aanzien van de samenwerking tussen de landen, het personeelsbeleid en de uitvoering van taken.

Curacao (15 juli- 16 juli)

De stabiliteit in de politieke verhoudingen na de jongste verkiezingen voor de Staten van Curacao is teruggekeerd met het aantreden van het kabinet-Asjes na de twee voorgaande kabinetten met een tevoren bepaalde duur. De minister-president heeft tijdens een toespraak voor het bedrijfsleven uit beide landen (uit MKB Nederland en zusterorganisatie ADECK) die bijgewoond werd door meerdere politieke ambtsdragers, onder wie de gevluchtigde minister in Nederland, kort stil gestaan bij de betekenis van de door geweld omgekomen politiek leider Herman Wiels.

Op Curacao bracht de minister-president, in aanwezigheid van de minister van Sociale Zaken, een bezoek aan de tot nieuw leven gewekte wijk Fleur de Marie/Scharloo in Willemstad. Daarna nam hij met de economische missie ten kantore van de Vertegenwoordiging deel aan een gezamenlijke bijeenkomst met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en het kabinet van Curacao over de perspectieven van economische samenwerking. Hierop volgden een toelichting door de heer Martina, oud-minister van Economische Zaken, op de ontwikkeling van onder meer het havengebied van Willemstad bij een presentatie in het maritiem museum en een korte rondtocht door het havengebied.

Bonaire (17 juli)

De economische ontwikkeling van Bonaire vormde een belangrijk onderdeel van de gesprekken en bezoeken op het eiland. De minister-president bezocht de door de stichting Jeugdwerk Jong Bonaire beheerde gebouwen (o.a. dagcentrum en medialokaal) en het stadion Bonaire, ontving een toelichting op de werkzaamheden en toekomstplannen en maakte er kennis met leerlingen, onderwijzend personeel en leidinggevenden. Na gesprekken van de

minister-president met respectievelijk de Rijksvertegenwoordiger en de gezaghebber, vonden ontmoetingen plaats met het bestuurscollege over de beleidsvoornemens en leden van de eilandsraad, onder meer over het stimuleren van lokaal ondernemerschap. Met de economische missie bracht de minister-president een bezoek aan het bedrijf Contour Global dat duurzame energievoorziening op het eiland realiseert.

Sint Maarten (18 juli – 20 juli)

Deugdelijkheid van bestuur was een kernthema in de gesprekken met de politieke ambtsdragers van het land Sint Maarten, mede naar aanleiding van de publicatie van een filmpje over zakelijke contacten van een lid van de Staten met de beheerder van een bordeel, het aftreden van de vorige minister van Justitie en de recente kabinetscrisis.

Tijdens een gezamenlijke persconferentie van de minister-president met de minister-president van Sint Maarten op 18 juli is bekendgemaakt dat de gouverneur van Sint Maarten een onderzoek zal instellen naar integriteit en deugdelijkheid van bestuur en daarover zal rapporteren en dat het kabinet van Sint Maarten, op vergelijkbare wijze als het kabinet van Curacao, een rapportage door Transparency International over de integriteit van bestuur tot stand zal laten komen. Tevens is bekendgemaakt dat het kabinet van Sint Maarten alle aanbevelingen overneemt en uitvoert die voor Sint Maarten zijn opgenomen in het recente rapport “Trafficking in persons 2013” van het ministerie van Buitenlandse Zaken van de Verenigde Staten. De minister-president heeft verder de aandacht van het kabinet van Sint Maarten gevraagd voor het tijdig en ordelijk afronden van de begroting conform de aanbevelingen van het College financieel toezicht en voor enkele specifieke belangen van de eilanden Saba en Sint Eustatius in de relatie met het land Sint Maarten.

Op uitnodiging van de gouverneur vond een ontmoeting plaats tussen de minister-president, de minister-president van Sint Maarten en twee vertegenwoordigers van St. Martin, de sub-prefect en de voorzitter van de raad. Hierbij zijn mogelijkheden tot grensoverschrijdende samenwerking verkend.

Op Sint Maarten heeft de minister-president in aanwezigheid van de minister van Justitie op het politiebureau een presentatie gekregen over de aanpak van jeugdproblematiek door politie, justitie en voogdij. In dit kader heeft de minister-president vervolgens een rondrit gemaakt door enkele wijken met toelichting door een wijkagent en een bezoek gebracht aan de gevangenis Pointe Blanche. Met de economische missie bracht de minister-president vervolgens een bezoek aan de haven van Philipsburg en de luchthaven. In beide gevallen gaf de directie een presentatie van de actuele en toekomstige ontwikkelingen.

Saba en Sint Eustatius (19 juli)

Beide eilanden heeft de minister-president met enkele leden van de handelsmissie op dezelfde dag bezocht. Op Saba kreeg de minister-president een rondleiding door de Saba University School of Medicine en reikte hij het bestuur het besluit tot de accreditatie uit dat is genomen door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het bestuurscollege heeft de minister-president de haven getoond en de ontwikkeling hiervan nader toegelicht.

Bij zijn bezoek aan Sint Eustatius bezocht de minister-president activiteiten voor de jeugd en een supermarkt van een lokale ondernemer. Verder nam hij door het geven van een presentatie deel aan een congres over de economische ontwikkeling van Sint Eustatius.

3. Economische missie

Van 13 tot 21 juli bracht premier Rutte een kennismakingsbezoek aan de Caribische delen van het Koninkrijk, te weten Aruba, Curaçao, Bonaire, Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius. Het accent van de reis lag op de bevordering van handel, zakendoen en investeringen tussen het

Nederlandse bedrijfsleven en partners in de Caribische delen van het Koninkrijk. Het motto luidde dan ook: ‘Samen geld verdienen in het Koninkrijk’.

Met de premier reisde een handelsdelegatie mee van zeven bedrijven uit de sectoren logistiek, toerisme, bouw, duurzame technologie, financiële dienstverlening en onderwijs.

Delegatieleider was directeur-generaal Buitenlandse Economische Betrekkingen van het ministerie van Buitenlandse Zaken, de heer S. Smits. Het Nederlandse MKB werd vertegenwoordigd door de voorzitter van MKB Nederland (MKB NL), de heer H. Biesheuvel. De grond voor economische samenwerking was eerder dit jaar rijp gemaakt tijdens een Koninkrijksbrede conferentie van 12 tot 14 maart in Curaçao en tijdens de conferentie ‘Europe Meets the Americas’ (EMA) van 6 tot en met 8 mei in Aruba. Tijdens de eerstgenoemde conferentie werd gesproken over strategische economische samenwerking binnen het Koninkrijk gericht op de Latijns-Amerikaanse markten. De conferentie in Aruba spitte zich toe op de door dit land gewenste ontwikkeling tot hub voor Nederlandse bedrijven richting vooral Brazilië, Colombia en Panama. Het ministerie van Buitenlandse Zaken ondersteunde de EMA met een breed samengestelde matchmakingmissie.

De economische missie van 13 tot 21 juli startte in Aruba met een rondrit langs bedrijvenlocaties, samen met 21 Arubaanse bedrijven en organisaties. Tijdens deze rondrit werd stilgestaan bij de drie economische pijlers van de Arubaanse economie: toerisme, olieraffinaderij Valero en duurzaamheid/ duurzame technologie. De delegatie kreeg tijdens het bezoek aan Aruba een beeld van de economische kansen in de sectoren toerisme, bouw, infrastructuur, afvalbewerking en afvalverwerking, onderwijs, logistiek en financiële dienstverlening. ’s Avonds was er een diner met de Arubaanse regering en het Arubaanse bedrijfsleven, aangeboden door premier Rutte.

Op maandagochtend 15 juli bracht de Nederlandse handelsdelegatie een bezoek aan het Arubaanse Water- en Energiebedrijf (WEB) en de Aruba Airport Authority (AAA). Het Nederlands Centrum voor Handelsbevordering (NCH), MKB NL en het Aruba Investment Agency (ARINA) tekenden een intentieverklaring gericht op de oprichting van een internationale investeringspromotie-organisatie, gefinancierd door Aruba, op basis van een door NCH en ARINA te schrijven ondernemingsplan. NCH en MKB NL zullen hun klanten en leden informeren over de mogelijkheden van Aruba als vestigingsplaats. Economische kansen in Aruba geïdentificeerd door de Nederlandse bedrijven: opleidingen en trainingen, windenergie, pre-clearance op de luchthaven, de productie van plastic identiteitskaarten, de uitbreiding van de luchthaven en nadere strategische samenwerking gericht op het handelsverkeer tussen Europa en Zuid-Amerika. Het bedrijf Multipost gaf aan een vestiging in Aruba te willen openen. Dit bedrijf is onder meer gespecialiseerd in de fabricage en personalisatie van plastic kaarten.

Op maandagmiddag 15 juli gaf in Curaçao oud-minister van Economische Ontwikkeling Martina een presentatie over het economisch potentieel van zijn land, de ontwikkeling van de haven, de financiële sector en de hubfunctie van Curaçao richting de Latijns-Amerikaanse markt. ’s Avonds was er een ontmoeting met leden van de Curaçaose regering en het Curaçaose bedrijfsleven. MKB NL en haar Curaçaose zusterorganisatie ADECK tekenden hier een samenwerkingsovereenkomst gericht op kennisuitwisseling en het bevorderen van het ondernemingsklimaat in zowel Curaçao als Nederland.

Op dinsdag 16 juli bezocht de handelsdelegatie de luchthaven van Curaçao. Hier werden presentaties gegeven over de activiteiten op de luchthaven, over het datacentrum in ontwikkeling Ctex, en over de zogenoemde E-zones: economische zones waarin handel wordt

gedreven én zones waar goederen rechtenvrij worden ingevoerd en na bewerking uitgevoerd. 's Middags kreeg de delegatie een rondleiding door de haven in de Sint Annabaai, waar zij een toelichting kreeg op de uitbreidingsplannen van de Dokmaatschappij. Het bezoek aan Curaçao werd afgesloten met een ontvangst bij de gouverneur, tevens een uitstekende netwerkgelegenheid voor Curaçaose en Nederlandse ondernemers.

Economische kansen geïdentificeerd door de Nederlandse bedrijven: publiek-private samenwerking rond de uitbreiding van de Dokmaatschappij, de oprichting van een maritiem opleidingscentrum, mogelijke Curaçaose deelname aan de Nederlandse handelsmissie naar China later dit jaar en een denktank voor samenwerking binnen het Koninkrijk, op te richten door voormalig minister van Economische Ontwikkeling Martina.

Op woensdag 17 juli werd de handelsdelegatie op Bonaire ontvangen door gedeputeerde ElHage. Deze gaf een presentatie over het economisch potentieel van Bonaire en de verplaatsing van zowel de vrachthaven als de luchthaventerminal. De vrachthaven moet worden verplaatst om ruimte te scheppen voor het cruisetoeisme en te voldoen aan de groeiende vraag naar opslagruimte en los- en laadcapaciteit. De luchthaventerminal moet om veiligheidsredenen worden verplaatst. Het ministerie van I&M werkt aan de financiering en aanbesteding van beide projecten.

Na genoemde presentaties bracht de delegatie een bezoek aan energiebedrijf Contour Global, dat werkt aan de uitbreiding van wind- en zonne-energie. Het bezoek aan Bonaire werd afgesloten met een ontmoeting met het bedrijfsleven van Bonaire.

Economische kansen geïdentificeerd door het Nederlandse bedrijfsleven: infrastructuur en duurzame energievoorziening. MKB NL en De Baak zullen Bonaire dit najaar bezoeken om via onderwijs het ondernemerschap op Bonaire te stimuleren.

Op donderdag 18 en zaterdag 20 juli was de handelsdelegatie in Sint Maarten. Hier werden bezoeken afgelegd aan de vuilstortplaats van Philipsburg, het elektriciteitsbedrijf GEBE, het drinkwaterbedrijf SevenSeas Water en brandstofdistributiebedrijf SOL. Tijdens een boottocht door de Simpson Bay Lagoon kreeg de delegatie een beeld van de economische activiteiten rond deze baai en de uitdaging om deze op duurzame wijze vorm te geven. Daarnaast werden gesprekken gevoerd met de Kamer van Koophandel van Sint Maarten, met werkgeversorganisaties en met de SER van Sint Maarten.

Economische kansen geïdentificeerd door het Nederlandse bedrijfsleven: duurzame energievoorziening, activiteiten in de haven, uitbreiding van de luchthaven, onderwijsactiviteiten en een mogelijk meer frequente luchtvaartverbinding met Nederland. MKB NL en De Baak zullen Sint Maarten dit najaar bezoeken om college te geven aan jonge ondernemers en aspirant ondernemers. TNO zal nader in gesprek gaan met partijen op Sint Maarten over de verdere ontwikkeling van een duurzame energievoorziening.

Op 19 juli bezocht de handelsdelegatie (beperkte omvang) Saba en Sint Eustatius. Op Saba werden gesprekken gevoerd met lokale ondernemers over onderwerpen als bureaucratie, belastingdruk, koopkracht, toerisme en infrastructuur. Daarnaast werden bezoeken afgelegd aan de Saba University School of Medicine en de haven van Saba.

Op Sint Eustatius werden gesprekken gevoerd over dezelfde onderwerpen als met de ondernemers op Saba; zie hierboven. Economische kans voor het Nederlandse bedrijfsleven: infrastructuur. De minister-president was keynote speaker tijdens de 'investment summit', die Sint Eustatius had georganiseerd. Boodschap van de minister-president: 'Ondernemerschap is de weg naar economische groei, ook binnen het Koninkrijk. De landen en eilanden binnen het Koninkrijk moeten het op eigen kracht doen, maar waar mogelijk helpen we elkaar.

Nederland heeft geïnvesteerd in de institutionele en de harde infrastructuur op de BES-

eilanden. Dit gevoegd bij het optimisme op de eilanden biedt een goede basis voor economische groei.’